

Natur og Ungdom
Torggata 34
Postboks 4783 Sofienberg
0506 OSLO

Norges vassdrags- og energidirektorat
v/ Siv Sannem Inderberg
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO

Oslo, 15.02.08

Høringsuttalelse til konsesjonssøknad og KU for Namsos - Roan

Viser til NVEs høringsbrev om Statnett SFs konsesjonssøknad for en ny 420 kV ledning fra Namsos til Roan. Etter avtale med Siv Sannem Inderberg ble høringsfrist utsatt til 15. februar. Vi takker for utvidet høringsfrist, men vil likevel bemerke at tre måneder er svært kort tid for å kunne gi avgi et godt fundert hørings svar på tiltak av denne typen.

Natur og Ungdom (NU) stiller seg i utgangspunktet positiv til kraftlinja Namsos – Roan, på bakgrunn at ny overføringskapasitet må på plass for å utløse det potensialet som ligger i vindkraft på Fosen. Samtidig kjenner man til flere biologiske verdifulle områder på Fosen som det er viktig å ta vare på.

Av hensyn til biologisk mangfold og andre naturverdier, ber vi NVE innstille på følgende traséalternativ med noen justeringer underveis:

2.0 – 3.0 – 3.1 – 3.1.1 – 3.1/3.1.2 – 3.3 – 3.0 (med justeringer)

Denne traseen er i stor grad identisk med hovedalternativ 3.0, men ved enkelte strekninger har vi gjort andre valg enn de som er lagt inn i hovedalternativet. En beskrivelse av disse finnes i kapittel 2. Disse justeringene vil være helt avgjørende for om NU kan godta tiltaket som helhet. NU krever også tilleggsutredninger på viltforekomster og viktige naturtyper.

Videre forutsettes det at en evt. bygging av kraftlinja ikke skjer før det foreligger konsesjoner for vindkraftanlegg.

På vegne av Natur og Ungdom,

Sign.

.....
Live Østvik,
Fylkesleder i Sør-Trøndelag

Sign.

.....
Ingeborg Gjærum,
Leder

1. Overordnet

Miljøvennlig energi og biologisk mangfold

For NU er det et overordnet mål å redusere forbruket av fossil energi og redusere klimagassutslippene. For å få til det er det blant annet nødvendig med en storstilt utbygging av vindkraft i Norge. Vi har gode naturmessige forutsetninger og et internasjonalt ansvar for å skape klimavennlige energiløsninger. Kombinert med utbygging av utslippsfri energi er det nødvendig med satsing på energisparing for å fase ut fossil energi.

Stortingets har som mål å stoppe tapet av det biologiske mangfoldet innen 2010 og produksjon av 3 TWh fra vindkraft innen 2010, samt 30 TWh fra fornybar energi og energieffektivitet innen 2016. Ifølge Direktoratet for Naturforvaltning (DN) vil det i forhold til miljø, være uproblematisk å realisere mer enn 3 TWh fra vindkraft¹. I lys av klimaproblematikken er det nødvendig å få på plass mer miljøvennlig energi. NU krever derfor 15 TWh fra vindkraft innen 2015 og mener at alle fylker med gode vindlokaliteter må bidra til å øke Norges fornybare energiproduksjon.

Samtidig er det viktig at utbygging av ny fornybar energi ikke fører til permanente skader på natur og miljø. Tap av artsmangfold eller naturtyper er slike permanente skader som må unngås i størst mulig grad. Vindkraft er en av de energiformene som påfører naturen minst skader, og NU støtter derfor utbyggingsplaner som ivaretar viktige naturhensyn. På sikt er klimaendringer en stor trussel mot naturmangfoldet, og utbygging av vindkraft er derfor langsiktig natur- og miljøvern.

Vektlegging av ulike hensyn

All energiproduksjon har negative miljøkonsekvenser. Utifra et miljøperspektiv er NU av den oppfatning at det er to hensyn som må veie tyngst i vurderinger for og imot ny energiproduksjon. Det er hensynet til det biologiske mangfoldet, og produksjon av miljøvennlig energi.

Kunnskapsgrunnlag og tilleggsutredninger

Det er alarmerende at flere viktige naturtyper og områder verken er nevnt, eller vurdert i KU. På bakgrunn av egne undersøkelser har NU funnet fram til flere områder som det må være uaktuelt å legge opp til inngrep i. Disse er beskrevet mer utfyllende i kapittel 2.2.

Ifølge fagutreders rapport om naturmiljø er ”*det generelt sparsommelig med opplysninger om viltforekomsten*”. Det er heller ikke gjort nyere kartlegginger av vilt i de omsøkte områdene. NU frykter at det kan være andre viktige forekomster av naturtyper som for eksempel boreal regnskog, som man ikke kjenner til.

På bakgrunn av disse manglene i KU krever NU tilleggsutredninger på viktige naturtyper og en ny kartlegging av vilt i området.

¹ DN 2006, <http://www.dirnat.no/content.ap?thisId=500023671&language=0>

2. Tiltaket Namsos - Roan

2.1 Oppsummering av trasevalg

Av hensyn til biologisk mangfold og andre naturverdier, ber vi NVE innstille på følgende traséalternativ:

2.0 – 3.0 – 3.1 – 3.1.1 – 3.1/3.1.2 – 3.3 – 3.0 (med justeringer)

Denne traseen er i stor grad identisk med hovedalternativ 3.0, men ved enkelte strekninger har vi gjort andre valg enn de som er lagt inn i hovedalternativet. Disse justeringene vil være avgjørende for om NU kan godta tiltaket. Eventuelt negative konsekvenser for det biologiske mangfold, som følge av disse justeringene må utredes nærmere av tiltakshaver.

Namsos transformatorstasjon - Øyensåa/ 2.0 – 3.0 – 3.1.1 – 3.1/3.1.2 (med justeringer)

Denne strekningen er lik den omsøkte, med en justering ved Namsos transformatorstasjon. Den omsøkte trasen vil berøre området Vestmyr, som er regionalt verneverdig. *Området er beskrevet i nærmere detalj lengre ned i høringssvaret.* Linja må derfor justeres slik at den ikke påvirker Vestmyr.

Øyensåa – Nordkangsen/ 3.3 (med justeringer)

Denne strekningen må legges langs traséalternativ 3.3, fordi store deler av alternativ 3.0 går tvers gjennom området Sandvatnet-Olvatnet, som er i verneprosess fra 18/12-07². *Området er beskrevet i nærmere detalj lengre ned i høringssvaret.* NU forutsetter også at deler av traseen, sørøst for Vassdølheia, justeres sørover mot riksveg 718 for å ikke berøre verneområdet.

Nordkangsen – Roan transformatorstasjon/ 3.0 (med justeringer)

På denne strekningen er traséalternativ 3.4 et uakseptabelt alternativ. Denne traseen vil gå tvers igjennom området Elgsjøen, som er et naturområde av nasjonal betydning og i verneprosess av 18/12-07. *Området er beskrevet i nærmere detalj lengre ned i høringssvaret.*

Traseen må derfor legges utenom dette området, og vi mener at traséalternativ 3.0 rundt Finkkallan er det beste alternativet. Slik 3.0 er foreslått vil trasen tangerer nordsiden av Seterelva naturreservat. Det må derfor tas hensyn til naturreservatet ved oppføring av kraftlinjen. *Området er beskrevet i nærmere detalj lengre ned i høringssvaret.*

Dette alternativet vil også, som det framgår av KU, kunne få større konsekvenser for reindrift i området, enn 3.4. Derfor er det viktig at konsekvensene for reindriften minimeres gjennom avbøtende tiltak. Anleggsfasen må legges til en tid på året når reinen ikke er på vinterbeite i området. I tillegg bør det vurderes om jordkabel på strekningen har mindre negative konsekvenser enn en luftlinje.

Roan transformatorstasjon (med justeringer)

Transformatorstasjonen ved Roan er foreslått lagt i et område hvor det er registrert rike forekomster av kystregnskog i en radius av bare 0,5-1 km. Av disse utpeker lokalitetene Haugtjørna og Gammelsætra seg spesielt. *Områdene er beskrevet i nærmere detalj lengre ned i høringssvaret.*

²

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag 2007, <http://fylkesmannen.no/hoved.aspx?m=4153&amid=1826814>

Å anlegge en kraftlinje og transformatorstasjon tvers gjennom disse områdene må være helt uaktuelt. Transformatorstasjonen kan enten legges lenger sør eller nord, og kraftlinja må legges utenom disse områdene.

2.2 Viktige biologiske områder

Allerede i juni 2007 forelå NINA Rapport 268 som inngående beskriver flere verneverdige områder i Trøndelag. Her finner man blant annet Elgsjøområdet og Sandvatnet-Olvatnet, som er beskrevet lengre ned.

Disse områdene er ikke nevnt i fagutreders rapport. Det er derfor betimelig å sette et spørsmålsteget ved kvaliteten på rapporten, når så verdifulle områder er oversett, og NU har som tidligere nevnt krevd tilleggsutredninger på bakgrunn av dett. 12 desember 2007 varslet Fylkesmannen i Sør-Trøndelag en verneprosess på disse to områdene. Dette var riktignok etter at fagutredning om naturmiljø forelå, men det er etter NUs mening oppsiktsvekkende om tiltakshaver og fagutreder ikke har vært i kontakt med fylkesmannen i de berørte fylkene, for å avklare om det var planlagt noen verneprosesser i de omsøkte områdene.

Boreal regnskog

I umiddelbar nærhet av Roan transformatorstasjon ligger to viktige områder med boreal regnskog, som vil berøres ved alle trasealternativer. Disse områdene er Haugtjørna (255 daa), nordvest for trafostasjonen, og Gammelsetra (340 daa), sørøst for trafostasjonen. Området Vestmyr (90 daa) ligger like sør for trafostasjonen i Namsos, og vil også bli berørt av alle trasealternativer. Disse tre områdene betegnes som **T, altså et middels til stort område, ganske artsrikt, typisk og godt utviklet boreal regnskog. I slike områder anbefales det at man ikke foretar inngrep³.

Boreal regnskog er en av Norges mest sjeldne og truede skogtyper. Fordi skogtypen bare finnes langs kysten av Midt-Norge, med unntak av noen få lokaliteter i Sibir og Canada, har Norge et viktig internasjonalt ansvar for bevaring av boreal regnskog. I Norge finnes det ca. 20 km² boreal regnskog fordelt på 212 områder, hvorav ca. 8 km² er vernet⁴. Dette er svært lite, spesielt fordi skogsområdene er oppdelte og små.

Skogtypen kjennetegnes av artsrik flora, med store forekomster av truede arter, spesielt mange lavarter som ikke finnes i andre skogtyper fordi de er avhengig av mye fuktighet. Hogst er den største trusselen mot de fleste av lavartene som finnes i boreal regnskog, og man vet lite om artenes tålegrense for forskjellige typer hogst. Inngrep i nærheten av boreale regnskoger kan i mange tilfeller være svært ødeleggende, fordi økt vindhastighet øker risikoen for stormfelling av trær og uttørring av områdene.

Det er helt avgjørende at Norge tar vare på de resterende områdene med boreal regnskog, for å bevare de sjeldne artene, og for å ivareta vårt internasjonale ansvar for naturtypen.

Haugtjørna (**T)

Området ligger mindre enn 500 meter unna den planlagte transformatorstasjonen på Roan, i nordvestlig retning. Området er godt avgrenset og godt beskyttet mot stormfelling, slik at

³ DN-rapport 1997-2, Boreal regnskog i Midt-Norge

⁴ Pers. med. fra Ellen Arneberg i DN, 2003

områdets verdier har gode muligheter for å bli bevart om ikke det blir hogd i nærliggende områder. Det er funnet fire arter som betegnes som sårbare (VU) i norsk rødliste; gullprikklav, trådrag, melldråpelav og trønderringlav. En del av disse artene finnes kun i boreal regnskog, og den største trusselen mot alle disse artene er hogst.

Gammelsætra (**T)

Området ligger mindre enn 500 meter unna den planlagte transformatorstasjonen på Roan, i sørøstlig retning. Området er forholdsvis stort og har rike skogstyper. Deler har god kontinuitet, mens andre deler er noe preget av tidligere plukkhogst. Områdets mest interessante del er området rundt Dyrskardbekken, og skogområdene rundt. Denne delen er frodig og har stort mangfold, og har den beste kontinuiteten i skogmassen man finner i området. Slik kraftledningen er planlagt ut fra trafostasjonen, vil den gå rett over delen ved Dyrskardbekken, og vil dermed ødelegge dette området. Området har mange fuktighetskrevede arter, og busk- og bladlavfloraen betegnes som rik. Det er en forekomst av den sårbare trønderringlav (VU) i området, som er rik og godt utviklet. Trønderringlav finnes kun i boreal regnskog.

Dersom man ser områdene Gammelsætra og Haugtjørna i sammenheng, og kopler disse sammen, vil dette utgjøre et av de største, rikeste og mest varierte områdene med boreal regnskog på Fosenhalvøya. Ved bygging av trafostasjonen på Roan, som tiltakshaver søker om vil man ødelegge deler av områdene, og den mest verdifulle delen av Gammelsætra vil bli totalødelagt av linja som vil gå i nordøstlig retning ut fra stasjonen.

Vestmyr (**T)

Området ligger sør for trafostasjonen på Namsos langs Myrelva og langs Stordalen som går mot RV. 17. Området har godt utviklet boreal regnskog, og naturverdiene er lite påvirket av kulturlandskapet rundt. Lavfloraen er stedvis rik, og gullprikklav (VU) ble funnet på en del trær. Avgrensingene til området er best i området langs Stordalen og noe på østsida av Myrelva, der det er avgrensing mot myr. Det er over denne delen av området det er planlagt å legge kraftlinja inn mot trafostasjonen i Namsos, og vi krever derfor at linja justeres slik at den ikke påvirker Vestmyr.

Sandvatnet-Olvatnet (**)

Traséalternativ 3.0 og 3.3 Øyenskavlen-Nordkangsen vil begge i varierende grad påvirke området Sandvatnet-Olvatnet (24 960 daa) i Roan og Namdalseid kommuner, som fylkesmannen i Sør-Trøndelag i brev av 18.12.2007 har meldt oppstart av verneprosess på². Området beskrives som regionalt verneverdig (**)⁵, og registreringer i området har påvist 4 rødlistearter i kategori sårbar (VU).

Totalt går 6 kilometer av traséalternativ 3.0 Øyenskavlen-Nordkangsen gjennom Sandvatnet-Olvatnet, mellom Godvasslia og Olvatnet, og Vakkerheia og vestenden av Sandvatnet. Traseen vil berøre 3-4 av de registrerte kjerneområdene i verneforslaget.

En kilometer av traséalternativ 3.3 Øyenskavlen-Nordkangsen går gjennom Sandvatnet-Olvatnet, i tillegg til at traseen tangerer området på to punkter. Traseen berører 2 kjerneområder i forslaget, i tillegg til 1-2 kjerneområder i vurderingsområdet men utenfor verneforslaget.

Det må tas hensyn til verneprosessen ved Sandvatnet-Olvatnet ved trasévalg i etappen Øyensåa-Nordkangsen. For å ikke påvirke dette området krever vi at Statnett velger traséalternativ 3.3, med ytterligere justeringer av traseen sørover mot riksveg 718 sørøst for Vassdølheia hvor 3.3 krysser verneområdet.

Elgsjøen (***)

Trasealternativ 3.4 vil påvirke området Elgsjøen i stor grad. Elgsjøen ligger i Osen kommune, og fylkesmannen i Sør-Trøndelag meldte oppstart av verneprosess av området i brev av 18.12.2007.

Elgsjøen er et stort område (13 158 daa) med mange ulike skogtyper, som er svært godt arrondert. Området klassifiseres som nasjonalt verneverdig (***). Skogen oppfyller mange av manglene ved norsk skogvern⁶, bl.a boreal regnskog, større arealer skog under naturlig dynamikk, og i mindre grad forekomster av rødlistearter. Hvis Elgsjøen blir vernet vil den også dekke behovet for skogvern i den oseaniske delen av granskogområdet i Midt-Norge. Området betegnes som nasjonalt verdifullt.

Området er uvanlig gammelt og domineres av skog med naturskogpreg, og store deler virker nesten urørt. Området er artsrikt, og har spesielt mange fuktighetskrevende arter. Det er funnet mange kravfulle lavarter, og det er påvist 15 rødlistearter i området. 4 av disse er VU (gullprikklav, granbendellav, skorpefiltlav og melldråpelav), mens resten er NT.

I nordvestlig del, og i et området ved Inner-Elgsjøen, finner man gammel naturskog med mye dødved, og trase 3.4 vil påvirke det nordvestlige området i en viss grad (omsøkte trase vil ligge 700 m. unna ett av de viktigste kjerneområdene). Den omsøkte traseen vil også ligge svært nær et kjerneområde med almeskog på nordsiden av av Elgsjøelva. Almeskog er en sjelden skogtype i området, og bør derfor bevares. Sentralt i området, i en østskråning mellom Granhølvatnet og Fremmerelgsjøen, finnes det et verdifullt område med boreal regnskog. Trasealternativ 3.4 vil gå rett igjennom dette området. I dette området er det funnet gullprikklav (VU) og skorpefiltlav (VU) på en del trær.

Elgsjøen har mange viktige kjerneområder, men noe av det mest verdifulle med området er dets størrelse og den store graden av urørthet. Trasealternativ 3.4 vil gå 3 km gjennom området, og vil dermed ødelegge områdets kvalitet. Vi krever derfor at Statnett velger tresealternativ 3.0 framfor 3.4.

Verna vassdrag

Fagutreders begrunnelse for at effekten på de generelle naturverdiene i de vernede vassdragene er liten, er svært lite utfyllende. Skulle KU kunne fastslå konsekvensene for naturverdier og truede plante- og dyrearter i de vernede vassdragene, ved oppføring av omsøkte kraftledning, måtte hvert konkrete inngrep ha blitt utredet. NU kan ikke se at dette er tilfellet i fagutreders rapport.

Det må slås fast at inngrepene ikke er av en karakter som strider mot krav til forvaltningen av vassdragene dersom inngrepene skal tillates. Retningslinjene for forvaltning av vassdragene sier blant annet: ”*Inngrep som endrer forholdene i kantvegetasjonen langs vannstrengen og i*

⁶

Framstad et al. (2002, 2003) og DN i brev til fylkesmennene 26. april 2006

de områder som oppfattes som en del av vassdragsnaturen, bør unngås. Leveområder for truede plante- og dyrearter og mindre områder med store verneverdier bør gis særlig beskyttelse.

På bakgrunn av dette må trasévalg og plassering av master gjøres slik at områdevirkningene ikke påvirker vassdragene negativt. Traseer og ryddegater må gå utenom leveområder for truede plante- og dyrearter og områder med spesielt store verneverdier. Kantvegetasjonen langs vannstrengen må i størst mulig grad opprettholdes gjennom begrenset rydding.

Seterelva naturreservat

Seterelva naturreservat er et naturområde hvor alt naturlig plante- og dyreliv og alle naturlige økologiske prosessene er bevart intakt. Av spesielle kvaliteter kan det nevnes at området har en typisk utforming av boreal regnskog. Vegetasjon og dyreliv er fredet mot skade og ødeleggelse og det er bl.a. ikke tillatt å føre opp luftledninger. Selv om NU går inn for alternativet 3.0, framfor 3.4 mener vi at det også må tas hensyn til naturreservatet ved oppføring av kraftlinjen. Traseen må legges slik at den ikke påvirker området negativt.

2.3 Avbøtende tiltak

NU støtter seg til de avbøtende tiltak som er foreslått av forskjellige fagutredere på fugl, rein og landbruk. Det er helt avgjørende at disse blir fulgt opp på en profesjonell måte, slik at utbyggingen er minst mulig skadelig under anleggsfasen.

3. Forhåndsmeldte vindkraftanlegg

3.1 Generelt om vindkraftanleggene

Realistisk sett kan ikke alle vindkraftprosjektene som er forhåndsmeldt på Fosen realiseres. NU forventer derfor at det gjøres en helhetlig vurdering av alle anleggene og at kun de beste prosjektene får innvilget konsesjon. Dette må gjøres på bakgrunn av flere hensyn. Under følger en kort sammenfatning av NUs syn på ulike hensyn.

Utvalg og størrelse

NU ønsker i utgangspunktet noen større utbygginger, framfor mange små anlegg med tilhørende infrastruktur. I en slik vurdering gir ofte de tematiske konfliktvurderingene en skjev fremstilling, da store prosjekter har større sannsynlighet for å få en dårligere karakterer enn små⁷. Dette er forhold som bør taes i betraktning når det legges opp til helhetlige prosesser som dette.

Landskap og vindmøller

NU mener at visuell påvirkning av landskap ikke skal være en avgjørende grunn til å si nei til en vindmøllepark. Visuell påvirkning av landskap er et reversibelt forhold. Dette i motsetning til andre inngrep, som større vannkraftutbygginger. Dette er også til forskjell fra klimaendringer og utryddelse av arter, som er irreversibelt.

Det grunnleggende skillet mellom reversible og irreversible konsekvenser må være viktig ved vurdering av hvilke miljøhensyn som skal veie tyngst. Selv om vindkraftanlegg kommer til stå i lang tid fremover, er det en prinsipiell forskjell på miljøkonsekvenser som medfører evig tap og aldri kan reverseres og konsekvenser som er reversible.

Synlighet er et mindre miljøproblem enn de miljøproblemer vindkraft kan bidra til å løse. I avveiningen mellom klimahensyn og landskapshensyn, må klima og behovet for ren energi være avgjørende.

Friluftsliv og vindmøller

Synlighet av vindmøller på avstand fra andre friluftsområder kan ikke veie som et tungt miljøhensyn mot utbygging. Det at vindmøller er synlige fra et friluftsområde er ofte en overdrevet konflikt.

Kulturminner og vindmøller

Synlighet av vindmøller fra kulturminner kan ikke tillegges avgjørende vekt. Kulturminner må taes vare på, men i likhet med annen menneskelig aktivitet og moderne installasjoner, må også vindmøller godtas i nærheten av et kulturminne. Det må tas i betraktning at vindmøllene bare er midlertidige installasjoner, som ikke ødelegger kulturminnet.

Reiseliv og vindmøller

Natur og Ungdom mener at reiseliv ikke kan være et hensyn som alene tillegges avgjørende vekt mot vindkraftutbygging.

Landbruk og vindmøller

⁷

Asgeir Lorås 2006, <http://www.nve.no/admin/FileArchive/308/A16%20Lor%E5s.pdf>

Å ødelegge verdifull matjord er irreversibel skade. Vi må ta vare på den matjorda vi har i Norge slik at vi kan produsere mat også i framtiden.

3.2 Oppfølgende undersøkelser ift. fugl og rein

NU anbefaler at etterundersøkelser av fugl og reins atferd, settes som krav i eventuelle konsesjoner for de omsøkte vindkraftanleggene.

3.3 Krav om utredning av sumvirkninger

NU mener at det må utredes hvilke samlede effekter de forhåndsmeldte vindkraftanleggene vil gi på fuglebestandene som bruker området til næringssøk, myting, hekking og for fuglene som trekker.

3.4 Tillegg i utredningsprogram

Det må gjøres en samlet vurdering av de konsekvenser som nettløsningen og de forhåndsmeldte vindkraftanleggene vil ha for det biologiske mangfoldet, inngrepsfrie naturområder, viktige naturtyper, vernede og verneverdige områder, truede eller sårbare arter, reindrift og landbruk.

- Bruk av sjø- og jordkabel som alternativ må utredes, og de positive og negative miljøsidene ved dette må belyses grundig
- Tiltakets konsekvenser på vernede eller planlagt vernede områder må utredes
- Et oversiktlig temakart over inngrepsfrie naturområder, som viser de samla konsekvensene av de planlagte tiltakene
- Det må utarbeides en oversikt over samtlige forekomster av boreal regnskog og tiltakets mulige negative innvirkninger på disse

Der eksisterende dokumentasjon er utdatert, må det suppleres med feltbefaring, og vurderes om det må gjennomføres mer omfattende kartlegging for å sikre et best mulig vurderingsgrunnlag.